

УДК 1:32]:378.017:355.237:355.318.1(477)
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.39.17>

ОБҐРУНТУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОГРАМИ ГУРТКА «ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ»

Людмила Непіпенко

*Національна академія Національної гвардії України,
кафедра соціально-гуманітарних дисциплін
майдан Захисників України, 3, 61001, м. Харків, Україна*

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розроблення концепції і змісту програми гуртка «Політична культура майбутнього офіцера Національної гвардії України» на підставі спостережень і опитування ключових стейкхолдерів, урахування сучасних педагогічних вимог, геополітичної і військово-політичної ситуації як однієї із практико-орієнтованих технологій професійної соціалізації курсантів з метою підвищення рівня їхньої політичної соціально-ключової компетентності. Методологічними засадами роботи стали: теоретико-методологічні ідеї зарубіжних і вітчизняних науковців щодо сутності, структури, типології, гендерного виміру, національно-цивілізаційних моделей політичної культури, специфіки дослідження її стану та формування в різних верств населення, проблеми демократизації і націоналізації політичної культури сучасної України; своєрідний методологічний інструментарій, зумовлений специфікою даної розвідки (теоретичний аналіз джерел із проблеми, діалектичний метод, метод компаративного аналізу, системно-функціональний метод, загальнонаукові та спеціально-історичні методи, емпіричний метод анкетування); обґрунтований комплекс наукових підходів різного рівня, а саме: філософські підходи (аксіологічний, культурологічний, соціального гуманізму), теоретичні (політичний, порівняльний, історичний), загальнонаукові (наукової об'єктивності, системний, компетентісний), конкретно-наукові (педагогічний, політичний), педагогічні (компетентісний, особистісно-діяльнісний, акмеологічний), а також міждисциплінарний підхід (поєднання і врахування під час розроблення змісту програми гуртка теоретичних основ філософії, політології, етнополітології, культурології, етнодержавознавства, історії, педагогіки та інших наук). Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні й розробленні концепції і змісту, підготовці до впровадження в навчально-виховний процес міждисциплінарної програми гуртка з формування політичної культури майбутнього офіцера Національної гвардії України. Програма розрахована на 60 годин і складається з чотирьох модулів: «Теоретичні аспекти політичної культури», «Національно-цивілізаційні моделі політичної культури», «Політична культура України: історія та сучасність», «Політична культура майбутнього офіцера: проблеми формування». Вона спрямована на формування когнітивного, ціннісно-мотиваційного й операційно-діяльного компонентів політичної культури з урахуванням співвідношення політичної нейтральності та політичної неупередженості з політичною освіченістю майбутнього офіцера Національної гвардії України. Проведене дослідження, зміст і подальша результативність роботи за програмою гуртка відкриває перспективи для наступної експериментальної перевірки з метою науково-теоретичної та науково-практичної корекції змісту програми.

Ключові слова: філософська культура, політична культура, політична компетентність майбутнього офіцера, політична нейтральність.

Звернення до проблематики політичної культури, що стала ключовою категорією гуманітарних наук, створює можливість простежити внутрішню детермінованість подій за всіма їхніми випадковостями, несподіваностями, альтернативностями розвитку, передбачити та виявити шляхи подальшої еволюції політичних процесів, розробити науково обґрунтовані стратегії соціалізації особистості. Без ґрунтового вивчення проблематики

політичної культури дуже важко зрозуміти логіку історичних подій та особливості соціокультурних трансформацій у сучасному світі й в Україні в новітній період, зокрема особливості та труднощі, з якими зіткнулася і продовжує стикатися Україна в умовах посткомуністичних перетворень. Так, маючи унікальне геополітичне положення та будучи протягом століть об'єктом зазіхань інших країн, вона являє собою неоднорідний суспільний феномен у політичному, соціально-економічному, етнокультурному вимірі, з досить стійкою територіальною ідентифікацією, багаторівневою структурою регіональних інтересів і цінностей, особливостями політичних субкультур по осях «Схід – Захід», «Північ – Південь», що ґрунтуються на історико-культурній, поселенській, географічно-господарській, нормативній специфіці.

Значимість цілеспрямованої роботи з формування політичної культури майбутнього офіцера Національної гвардії України визначається потребою пошуку більш ефективних шляхів удосконалення професійної підготовки офіцерських кадрів, важливістю особливої уваги до досягнення ними ціннісної складової частини політичної культури – політичної соціально-ключової компетентності в сучасних складних воєнно-політичних умовах, пов'язаних з виникненням нових дестабілізуючих чинників як у геополітичній сфері, так і всередині країни. Політична компетентність майбутнього офіцера розуміється як сукупність набутих у процесі їхнього професійного становлення суспільно-політичних знань, умінь, навичок і професійно важливих якостей особистості, що зумовлюють: надійні орієнтири в інформаційному просторі, усталеність до ідеологічних диверсій, адекватну реакцію на них, здатність виявляти та оцінювати смисл і мету інформаційних маніпуляцій, протистояти дезінформації; розуміння міжнародної обстановки, самоусвідомлення і прийняття державної політики, націленість на співвідношення власних інтересів з інтересами суспільства; здатність не тільки розуміти соціальні процеси в політичній сфері, а також відповідну реакцію на них у межах діючого законодавства; готовність формувати адекватне бачення політичних подій у підлеглих і тим самим безпосередньо сприяти поліпшенню обороноздатності країни з метою її подальшого розвитку на принципах сучасного українського конституціоналізму [1, с. 6, 7; 2, с. 4]. Важність звернення до проблеми формування політичної культури майбутніх офіцерів зумовлена й фактом існуючого стереотипу в розумінні значною кількістю курсантів політичної нейтральності і політичної неупередженості військовослужбовців Національної гвардії України, встановленої Законом України «Про Національну гвардію України», Законом України «Про запобігання корупції», як аполітичності взагалі, що веде до заперечення ними політичної освіченості, необхідності розвитку політичної свідомості. Проте виявляється, що політична компетентність, мотивуючи до більш свідомого виконання своїх службових обов'язків, лише сприятиме використанню демократичних стандартів у виконанні правоохоронних функцій нацгвардійцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій проводився автором за такими напрямами: концептуалізація політичної культури та її значення для розуміння сучасних проблем глобалізації та модернізації соціально-політичних систем [3; 4]; філософський аналіз феномену політичної культури, взаємозв'язок філософської і політичної культур [5; 6]; багатоманітність трактування політичної культури, її структура і типологія [7; 8]; національно-цивілізаційні моделі політичної культури [9; 10]; гендерний вимір політичної культури [11; 12]; особливості політичної культури України та проблеми формування демократичної політичної культури в країні [13; 14]; концептуальні підходи до сутності національної безпеки в політичній культурі суспільства [15]; політична компетентність, її співвідношення с політичною культурою [1; 2]; проблема трактування, визначення стану і формування політичної культури молоді [16; 17]; особливості формування політичної

культури майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки у вищих військових навчальних закладах [18; 19].

Ці дослідження дозволили з'ясувати, що проблема культури – це передусім проблема взаємодії людей у процесі їхньої спільної діяльності. Із цієї позиції культура характеризує будь-яку соціальну діяльність із точки зору її потенційних можливостей для розвитку соціальних сутнісних сил людини. Розуміючи культуру широко, ми включаємо до її змісту весь спектр людської життєдіяльності: від оволодіння грамотою до сходження до високих художніх цінностей, філософсько-методологічної та світоглядної культури; від культури почуттів до ствердження культури моральної, правової, політичної, культури міжнародних відносин і демократизму; від оптимальної організації праці та побуту до високої виробничої культури. Не випадково характерною рисою як закордонних, так і українських праць із проблеми політичної культури, є констатація багатоманітності підходів і визначень щодо цього феномену та її всеохоплюючого впливу на суспільно-політичне життя. Різні інтерпретації політичної культури пов'язані й з особливістю її носія – «політична культура суспільства», «політична культура партії», «політична культура соціальної групи», «політична культура молоді» тощо.

Якщо йдеться про політичну культуру суспільства, то, будучи складником духовної культури соціуму, вона пов'язана з реалізацією і вираженням інтересів, тому виявляє себе в усіх сферах людської діяльності. Вона є складним системним утворенням, своєрідним синтезом багатьох раціональних, психологічних, емоційних елементів у характері та діяльності суспільства в цілому, в особливостях політичної організації суспільства, свідомості й поведінки його соціально-класових сил та окремих індивідів. Тим самим політична культура суспільства визначає і поєднує в собі особливості функціонування політичних інститутів, ідеологічні настанови, специфіку проявів національної ментальності, суспільно-політичну поведінку людей, їхню політичну свідомість, сприйняття ними внутрішньої і зовнішньої політики, оцінку політичних систем і режимів, правлячих кіл і окремих політичних лідерів, знаходження людиною свого місця в політичному житті суспільства. Серцевиною політичної культури нації є усвідомлення необхідності власної держави, її ідеал, тобто найкращі з національної точки зору форми державного устрою і правління, функції держави в суспільстві.

Щодо політичної культури соціальної групи, індивідів, то тут йдеться про її психологічно-поведінкові вияви. Так, політична культура особи включає такі складники: світоглядні компоненти (знання, уявлення, погляди, ідеї, стереотипи, ілюзії, упередження, міфологеми), пізнавальні орієнтації (істинні й хибні), емоційне ставлення до суспільно-політичного життя (почуття прихильності, симпатії чи антипатії до політичних об'єктів, лідерів, діячів), нормативно-оціночні (ідеали, судження, думки стосовно політичної сфери життя, її морально-етичний бік) та практично-поведінкові елементи. Зазначимо, що культура суспільства, особливо політична культура, базується на філософській культурі як світоглядній моделі, підґрунтям якої є світоглядна домінанта – ідеологічне ядро.

Соціальна сутність політичної культури полягає у формуванні політичної спрямованості особистості певного типу, яка вписується в загальну політичну культуру суспільства, а остання формує «державного індивіда» – громадянина з активною політичною і соціальною позицією.

Ступінь студіювання теми на ґрунті проведеного аналізу літератури свідчить, що пошук ефективних форм і методів роботи з формування як політико-культурного контексту політичної модернізації українського суспільства загалом, так і відповідної часу політичної культури особистості, залишається міждисциплінарною науково-практичною

проблемою. Це визначає такі перспективні напрями дослідження, як співвідношення актуальної (модальної) і нормативної політичної культури курсантів, а також різноманітність методик її формування.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розроблення концепції і змісту програми гуртка «Політична культура майбутнього офіцера Національної гвардії України», як однієї з практико-орієнтованих технологій професійної соціалізації курсантів, розвитку когнітивного, ціннісно-мотиваційного, операційно-діяльного компонентів їхньої політичної культури та підвищення рівня політичної соціально-ключової компетентності. Досягнення мети передбачає: висвітлення нормативного підґрунтя концепції і змісту програми гуртка; методологічних параметрів дослідження і розкриття проблеми; врахування результатів спостережень і опитування ключових стейкхолдерів НАНГУ, що стали емпіричною базою наукового дослідження.

Основою реалізації поставлених автором завдань став своєрідний методологічний інструментарій, зумовлений специфікою даної розвідки. Так, у процесі підготовки статті використовувалися такі методи дослідження:

– *теоретичний аналіз* джерел із проблеми, що здійснювався на підставі історико-типологічного методу задля більш якісного аналізу історіографії питання та джерельної бази шляхом групування наукової літератури і джерел, визначення пріоритетних напрямів дослідження проблеми;

– *діалектичний метод*, включаючи принципи розвитку, детермінізму, сходження від абстрактного до конкретного, відповідності логічного та історичного в розумінні політичної культури загалом та особливостей її формування в майбутніх офіцерів у сучасних умовах;

– *метод компаративного аналізу* з метою порівняння різних напрямів та підходів до феномену політичної культури;

– *системно-функціональний метод* – для з'ясування взаємозв'язку між рівнем політичної культури особистості та її політичної компетентності;

– *загальнонаукові методи* – аналіз власної педагогічної діяльності, масового і передового педагогічного досвіду, аналіз і синтез емпіричних даних, узагальнення фактичного матеріалу, індукція, дедукція, класифікація, що зумовили логіку розкриття проблеми;

– *спеціально-історичні методи* – ретроспективний, порівняльно-історичний, історико-генетичний, проблемно-хронологічний, історико-типологічний для більш глибокого розуміння сутності та особливостей феномену політичної культури, яка, будучи частиною соціокультурної системи, втілює в собі політичний досвід, традиції, стереотипи соціальних спільностей, набуті в процесі історичного розвитку;

– *емпіричний метод* анкетування з метою визначення самооцінки курсантами рівня розвитку власної політичної культури; з'ясування стану її сформованості і виявлення потреб курсантів з формування політичної культури; визначення проблемного поля розуміння курсантами співвідношення політичної нейтральності й політичної неупередженості з політичною освіченістю, уявлень про сутність і роль політичної культури особистості військового фахівця в його подальшій професійній діяльності та вже на цьому підґрунті – проектування роботи гуртка з формування політичної культури майбутнього офіцера.

Визначений методологічний інструментарій дозволив доцільно обґрунтувати та дослідити вибрану тему.

Програма гуртка «Політична культура майбутнього офіцера Національної гвардії України» складена на основі нормативних документів щодо військово-професійної діяльності військовослужбовців Національної гвардії України; щодо підготовки, перепідготовки

і підвищення кваліфікації осіб офіцерського складу для Національної гвардії України; етичних вимог і стандартів щодо їхньої поведінки, а також співвідношення політичної нейтральності й політичної неупередженості з політичною освіченістю в їхній політичній культурі, а саме на основі: Закону України «Про Національну гвардію України» [20]; Закону України «Про запобігання корупції» [21]; Закону України «Про вищу освіту» [22]; Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [23]; нормативно-правових документів щодо забезпечення гендерної рівності в секторі безпеки та оборони України [24]; Положення «Про вищі військові навчальні заклади» [25]; Положення «Про організацію освітньої діяльності в Національній академії Національної гвардії України» [26]; «Положення про наукове товариство студентів, курсантів, слухачів, ад'юнктів, докторантів і молодих вчених Національної академії Національної гвардії України» [27].

Емпірична база наукового дослідження – результати спостережень і опитування курсантів першого і другого років навчання (134 особи), проведених у Національній академії Національної гвардії України, щодо важливості й доцільності розроблення програми гуртка «Політична культура майбутнього офіцера Національної гвардії України». Із цією метою були розроблені питання анкети тестового типу на основі таких показників політичної культури: інтерес та уявлення про політику, знання та інформованість про політику і політичні події, політична суб'єктність, громадянсько-патріотичне усвідомлення себе, статус залученості до політичного середовища, ставлення до країни загалом. Окрему групу показників становили: ціннісні орієнтації, обізнаність у сутності політичної культури, потреба в систематизованих знаннях з політичної культури, реалізованих у навчально-виховному середовищі академії та самоосвіті. Результати опитування дозволили визначити рівень політичної культури курсантів і проблемне поле їх подальшої професійно-політичної соціалізації.

Так, лише 38,1% (51 чол.) опитаних цікавляться і прагнуть проникнути в суть політичних процесів, що відбуваються у світі та Україні, 52,2% (70 чол.) – рідко, ситуативне і 9,7% (13 чол.) – ця інформація не цікава. Політичні події світового і загальноукраїнського рівнів викликають майже однаковий інтерес – 42,5% (57 чол.) і 41% (55 чол.) відповідно на відміну від власного регіонального – 16,4% (22 чол.). Щодо обізнаності про політичне життя України, то 61,2% (82 чол.) вказали на середній рівень, 24,6% (33 чол.) – на слабкий і тільки 14,2% (19 чол.) – на високий. 69,7% (91 чол.) основним джерелом інформації про політику і політичне життя назвали Інтернет і телебачення, 23,9% (32 чол.) – академічні навчальні заняття й виховні заходи, 8,2% (11 чол.) – друзів, близьких тощо. Питання політики й політичного життя обговорюють: з друзями і близькими 36,6% (49 чол.), під час навчально-виховного процесу в академії – 34,3% (46 чол.) і зовсім не обговорюють – 29,1% (39 чол.).

Переважає більшість курсантів (81,3% – 109 чол.) вважає себе патріотами України. Проте викликає стурбованість, що 11,2% (15-ти особам) було важко визначитись і 7,5% (10 осіб) сказали, що ні. При цьому під патріотизмом 60,4% (81 чол.) опитаних розуміють любов до Батьківщини, повагу до культурної спадщини, звичаїв і традицій народу, 25,4% (34 чол.) – готовність захищати Батьківщину і 14,2% (19 чол.) – бажання жити й працювати на благо країни. У роздумах про Україну почуття любові, гордості, поваги, впевненості, оптимізму й надії переживає 83,6% (112 чол.) опитаних, 9% (12 чол.) – розгубленості, тривоги, песимізму і розчарування, а 7,5% (10 чол.) – байдужості. Тільки 8,2% (11 чол.) опитаних пишається сучасними демократичними перетвореннями в Україні. Стільки ж вважає, що сьогодні пишатися нема чим. Переважає більшість – 83,6% (112 чол.) опитаних пишається належністю до своєї національності, історією, духовною і культурною спадщиною України, її природними багатствами. Вищенаведені важливі показники свідчать

про негативний вплив нестабільної політичної й соціально-економічної ситуації в країні на ставлення молодих людей до неї в цілому, про наявність певних світоглядних ризиків у оцінці й сприйнятті правильності державної стратегії. Це вказує на необхідність пошуку більш дієвих засобів і методів формування політичної культури майбутнього офіцера в процесі професійно-політичної соціалізації курсантів під час навчання в академії. Тим паче, що 57,5% (77 чол.) опитаних курсантів визнали позитивний вплив професійної соціалізації під час навчання в Національній академії Національної гвардії України на розвиток їхнього патріотизму; 31,3% (42 чол.) вважають, що цей вплив незначний, адже це повинно виховуватись самостійно, і тільки 11,2% (15 чол.) вказали на відсутність такого впливу. При цьому головне завдання політичної соціалізації курсантів у Національній академії Національної гвардії України 39,6% (53 чол.) опитаних убачає в ліквідації політичної безграмотності майбутніх офіцерів та оволодінні ними знаннями про політику, формування політичної свідомості громадянина для відстоювання в процесі взаємодії із соціально-політичними інститутами своїх прав задля забезпечення кращих умов життя, життєвого комфорту, добробуту; 34,3% (46 чол.) – у залученні майбутнього офіцера до певної політичної культури і виробленні єдиної ідеології. І тільки 26,1% (35 чол.) – у досягненні політичної соціально-ключової компетентності майбутнього офіцера. Необхідність і значимість оптимізації процесу формування важливого складника політичної культури майбутнього офіцера – його політичної соціально-ключової компетентності – ілюструють відповіді на питання: «Які знання має надавати Національна академія Національної гвардії України?». 54,5% (73 чол.) вважають, що і професійні, і світоглядні, і поведінкові настанови, 29,9% (40 чол.) – тільки професійні, 15,7% (21 чол.) – тільки світоглядні й поведінкові настанови. До того ж не всі курсанти чітко розуміють статус залученості військовослужбовця Національної гвардії України до політичного середовища (до політичного життя країни). Так, лише 53,7% (72 чол.) вказали на політичну нейтральність військовослужбовців НГУ, 40,3% (54 чол.) вважають себе повноправними учасниками політичних відносин і 6% (8 чол.) розуміють свій статус як відчуження від політичного життя. Про наміри відстоювати свої права в законних формах заявили 72,4% (97 чол.) респондентів, 3% (4 чол.) – не мають таких намірів і 24,6% (33 чол.) – залежно від ситуації (у чомусь так, а в чомусь – ні). Це, з одного боку, свідчить про усвідомлення і розуміння більшістю опитаних курсантів власних професійних і громадянських обов'язків та можливостей, а з іншого – вказує на необхідність подальшої оптимізації навчально-виховної роботи з формування їхньої політичної культури.

Щодо сутності політичної культури суспільства, то 26,1% (35 чол.) опитаних обмежують її суб'єктивною сферою, сукупністю індивідуальних позицій та орієнтацій учасників даної політичної системи; 35,8% (48 чол.) – під нею розуміють елементи культури, які мають відношення до державного управління і політики. І тільки 38,1% (51 чол.) визначили її більш ґрунтовно як історично складену систему відносно сталих і зразкових переконань, уявлень, настанов свідомості, моделей поведінки індивідів і груп, моделей функціонування політичних інститутів, що виявляються в діяльності суб'єктів політичного процесу, визначають основні напрями політичного життя і тим самим забезпечують його відтворення та подальшу еволюцію на підставі спадковості. Показово, що на питання «Чи впливає панівна політична культура певного типу на ефективне та продуктивне функціонування суспільства?» 53% (71 чол.) опитаних курсантів відповіли «так», 37,3% (50 чол.) – «у деякій мірі», 9,7% (13 чол.) – «ні».

На думку більшості опитаних курсантів (52,2% – 70 чол.), політичну культуру особистості визначають тільки світоглядні компоненти, що мають політичну спрямованість

(знання, уявлення, погляди, ідеї, стереотипи, ілюзії, упередження, міфологеми). Меншість (12,7% – 17 чол.) вважають, що ідеали, судження, думки стосовно політичної сфери життя та практична поведінка особистості, яка має політичну спрямованість. 35,1% (47 чол.) виявили більшу обізнаність щодо особистісної політичної культури, пов'язуючи її зі світоглядно-пізнавальними орієнтаціями, емоційним ставленням, нормативно-оціночними і практично-поведінковими виявами особистості щодо суспільно-політичного життя. Проте тільки 29,9% (40 чол.) опитаних оцінили рівень власної політичної культури як високий, 62,7% (84 чол.) – як невисокий і 7,5 (10 чол.) – як низький. При цьому 76,9% (103 чол.) вважають, що політична культура необхідна для висококваліфікованого військового фахівця, 17,2% (23 чол.) – не обов'язково і лише 6% (8 чол.) – ні.

Саме тому 64,2% (86 чол.) опитаних курсантів вважають, що потрібно окремо вивчати теорію політичної культури, її національно-цивілізаційні моделі, історію та сучасний стан політичної культури України, 18,7% (25 чол.) – не визначились і 17,2% (23 чол.) – сказали, що ні.

Тим самим результати анкетування відбивають зацікавленість курсантів проблемою політичної культури, потребу як у теоретичних знаннях, так і в уміннях її подальшого формування в особового складу. Ці питання та результати анкетування стали підставою розробки програми гуртка з проблем політичної культури майбутнього офіцера.

З урахуванням потреб курсантів НАНГУ та вимог до якості освіти в процесі підготовки статті був використаний комплекс наукових підходів, які стали теоретичними основами розробки змісту програми гуртка, а саме:

– *філософські підходи*: аксіологічний, культурологічний та соціального гуманізму як найважливіші принципи розкриття проблеми в межах гуманітарної парадигми вищої освіти;

– *теоретичні*: політичний, порівняльний та історичний підходи для уточнення поняття, структури, типології, детермінант розвитку політичної культури як історично сформованої взаємозв'язаної, багаторівневої та динамічної сукупності елементів; акцентування уваги на ідеї безперервності відродження української державності як національно-історичного феномену з особливою політичною культурою; висвітлення владних стратегій у становленні та еволюції політичної культури в Україні; сучасні уявлення про маніпулятивні технології як складову частину процесу легітимізації політичної культури; про гендерні аспекти політичної культури, гендерну політичну культуру; про відбиття релігійно-психологічних архетипів у політичній культурі; символічний складник політичної культури;

– *загальнонаукові підходи*: наукової об'єктивності, системний, компетентісний для розроблення методичних основ і змісту програми гуртка та з'ясування того, що треба отримати як результат її впровадження в навчальний процес;

– *конкретно-наукові підходи*: педагогічний для відбору змісту програми гуртка, психологічний з метою впливу на зміну ставлення майбутніх офіцерів до теоретичних і практичних аспектів проблеми політичної культури;

– *педагогічні підходи*: компетентісний, особистісно-діяльнісний, акмеологічний;

– *міждисциплінарний підхід*: поєднання і врахування в розробленні змісту програми гуртка теоретичних основ філософії, політології, етнополітології, культурології, етнодержавознавства, педагогіки та ін. наук.

Зазначені роздуми і обґрунтування, наукові підходи та методи дослідження, опитування курсантів сприяли комплексному підходу до розроблення й написання програми гуртка, що складається з чотирьох модулів: «Теоретичні аспекти політичної культури», «Національно-цивілізаційні моделі політичної культури», «Політична культура України: історія та сучасність», «Політична культура майбутнього офіцера: проблеми формування».

Освітньо-тематичний план програми гуртка розрахований на 60 годин очної форми навчання: 24 год. – теоретичні заняття; 36 год. – практичні заняття.

Тема модуля 1 «Теоретичні аспекти політичної культури» розкривають теоретичні підходи філософів і політологів до розуміння феномену політичної культури; надають знання із закордонної та вітчизняної традицій дослідження політичної культури, її типології, структури, функцій і детермінант розвитку і функціонування; орієнтують на оволодіння категоріальним апаратом концепту політичної культури, методами пізнання й осягнення політичної дійсності під кутом зору політичної культури.

Зміст модуля 2 «Національно-цивілізаційні моделі політичної культури» передбачає міждисциплінарний дослідницький підхід щодо оновлення та поповнення знань майбутніх офіцерів з питань національної політичної культури, сутності та особливостей становлення й еволюції політичної культури країн Заходу і Сходу, культури російського політичного процесу; акцентує увагу на загальному та особливому в політичних культурах країн і регіонів світу, джерелах політико-культурної еволюції різних країн, виявленні вектору, динаміки й перспектив цих трансформацій в умовах загроз буття, що швидко змінюється.

Модуль 3 «Політична культура України: історія та сучасність» зорієнтований на вивчення: історичних особливостей вітчизняної політичної культури; специфіки політичної культури пострадянської України, взаємозв'язку політичної культури і політичного розвитку країни; гендерних стереотипів у політичній культурі крізь призму специфіки українського досвіду. Зміст модуля спрямований на формування вміння розуміння проблем української політики сьогодення на підставі осмислення історичного еволюціонування політичної культури країни; пояснення особливостей і закономірностей трансформацій українського суспільства в контексті розвитку його політичної культури.

Зміст модуля 4 «Політична культура майбутнього офіцера: проблеми формування» присвячений розгляду сутності філософської і політичної культур військовослужбовця; структурних компонентів, завдань і чинників формування політичної культури в процесі професійно-військової соціалізації під час навчання в академії; ступеня включення військовослужбовців до політичного середовища та компетенції в ньому; з'ясуванню духовних скріпів політичної компетентності в професійному становленні майбутнього офіцера.

Зміст програми гуртка за модулями та темами: Модуль 1 «Теоретичні аспекти політичної культури». *Тема 1.1. Філософсько-політологічний аналіз політичної культури.* Підходи до сутності, визначення, політичної культури в закордонній та вітчизняній філософській і політичній науці. Багатогранність розгляду категорії «політична культура». Структура, рівні, функції, різноманітність типології політичної культури. Проблема та види політичних субкультур. Офіційна та реальна, елітарна та масова політична культура. Основні чинники, що визначають особливості політичної культури суспільства (політичні норми і традиції, природно-географічні умови як фактор впливу на особливості політичної культури тощо). Архетип у структурі політичної культури, її базові цінності. Релігійний вимір політичної культури. Поняття політичної соціалізації, як способу інтеграції людини в політичну культуру суспільства. Агенти, етапи, стадії, типи політичної соціалізації на сучасному етапі розвитку цивілізації. Моделі політичної соціалізації особистості (системна, плюралістична, конфліктна, гегемоністська). Альтернативні хвилі політичної соціалізації.

Тема 1.2. Знаково-символічна природа політико-культурного простору. Семіотичний розшир політичної культури. Відбиття найсуттєвіших політико-культурних конструкцій і традицій суспільства в символічно-знаковій системі (політичній мові, політичній міфології, національному іміджі, національно-державній, ритуально-процесуальній,

наочно-агітаційній, політико-музичній символіці, політичній топоніміці, використанні видатних особистостей як політичних символів тощо). Політико-культурні процеси і тенденції крізь призму політичних лексем. Політична мова (мова законодавства, адміністративно-правова термінологія, мова управління, спілкування, переговорів, політичного виховання та пропаганди) як виразник і показник сутності й динаміки функціонування політичної культури. Політичний анекдот як віддзеркалення політичної культури. Символічно-міфологічний простір влади. Політична символіка як структурний елемент суспільної свідомості й політичної культури. Роль політичних символів, символічних ресурсів і символічної політики влади в становленні та розвитку певної політичної культури суспільства. Класифікація і функції політичної символіки. Мобілізаційні й комунікативні можливості символічних ресурсів та символічної політики влади.

Тема 1.3. Гендерний вимір політичної культури. Поняття гендеру у філософії, психології, соціології і політичній науці. Гендерний підхід в аналізі політичних відносин. Феномен гендеру і політична культура. Політична організація та гендер. Гендерні стереотипи в політиці. Маскулінізація політики як вид діяльності. Гендер і політичні цінності. Особливості політичної психології та політичної поведінки чоловіків і жінок: історія та сучасність. Особливості голосування чоловіків і жінок. Гендерна рівність як чинник розвитку політичної культури. Гендер і політична соціалізація.

Модуль 2 «Національно-цивілізаційні моделі політичної культури». *Тема 2.1. Національна політична культура.* Політична культура як продукт цивілізаційного розвитку. Сутність поняття «національна політична культура». Основні соціетальні форми національної політичної культури (політична ментальність нації, її архетипи; соціально-політична онтологія; політичні цінності та ідеали; політичні принципи і норми; національні політичні традиції; політичні міфи; політичні стереотипи; національні політичні символи; традиційні політичні інститути; національна свідомість і національна ідентичність; національна ідеологія; ідея нації та національна ідея). Складники духовної культури нації (філософія, ідеологія, мораль, релігія, естетичні цінності, історична пам'ять, наукові істини тощо) в системі національної політичної культури. Національна ідея – ядро національної політичної культури. Соціальні рівні національної політичної культури (особистісний, соціогруповий, елітний, інституційний, національний, загальносуспільний). Співвідношення понять «національна політична культура» і «політична культура нації». Етнополітична культура як важлива складова частина національної політичної культури.

Тема 2.2. Політична культура країн Заходу і Сходу. Відмінності сутнісних рис політичної культури західного і східного типів. Детермінанти західної політичної культури з її раціоналізмом, індивідуалізмом, орієнтацією на правові норми (демократичні традиції давньогрецького полісу, християнська ідеологія, роль філософії). Сакралізація і персоніфікація влади як «генетичний код» політичної культури східних країн і наслідок гіпертрофованої ролі. Загальноцивілізаційні риси та національно специфічні особливості політичної культури США та провідних європейських країн. Політична культура країн Близького та середнього Сходу.

Тема 2.3. Російська політична культура. Історичні особливості російської політичної культури. Сутнісні риси російського політико-культурного генотипу. Ідеї марксизму і традиційна російська політична свідомість. Політико-культурні особливості більшовизму. Політична культура радянського суспільства. Наступність глибинних рис російської політичної культури в радянський період. Релігійно-психологічні архетипи в радянській політичній культурі. Порівняльний аналіз політичних культур: Росія – Захід – Схід. Різні політико-культурне підґрунтя формування української і російської національних ідей.

Політична культура сучасної Росії: нормативно-ціннісний зміст і процеси модернізації. Проблеми і тенденції в політичній культурі Росії в сучасних умовах.

Модуль 3 «Політична культура України: історія та сучасність». *Тема 3.1. Політична культура Русі-України у X – XVII ст.* Методологічний підхід та історіософська концепція М. Грушевського – основа розуміння генезису й розвитку політичної культури України. Безперервність відродження української державності як національно-історичного феномену. Чотири геополітично-історичних цикли в розвитку української політичної культури. Матриця української національної політичної культури (політична ментальність, соціально-політична онтологія, політичні цінності та ідеали, політичні принципи й норми, політичні традиції, політичні стереотипи, національні політичні міфи, національні політичні символи, традиційні політичні інститути, національна ідентичність, національна ідеологія, ідея нації та національна ідея). Характеристика першого і другого геополітично-історичних циклів українського політико-культурного розвитку. Витоки політичної культури України. Особливості політичної культури Київської Русі. Дискусійність питання щодо типу та орієнтованості української культури у вітчизняній політичній думці. Чинники впливу на політичну культуру України (розташування на межі різних цивілізацій, на стику християнського і мусульманського світів, відсутність власної державної ідеї до середини XVII ст., національне ренегатство, слабкість процесів національної самоідентифікації, опору асиміляційним процесам). Українські землі в складі Литви й Польщі: політико-культурний вимір. Неоднозначність впливу Берестейської унії на політичну культуру суспільства (закладення фундаменту її фрагментарності, сприяння зростанню національної самосвідомості, загостренню протистояння в українському суспільстві). Політична культура козацтва (демократична традиція, республіканізм). Українська державність середини XVII ст. – якісно новий етап розвитку політичної культури українців. Вплив традицій козацтва на політичну культуру в «Конституції Пилипа Орлика». Боротьба монархічних, олігархічних і демократичних тенденцій як домінанта політичної культури Русі-України в X – XVII ст. Виникнення проблеми «двофрагментності», «двох Україн» у межах XIII – XVII ст.

Тема 3.2. Третій геополітично-історичний цикл еволюції політичної культури України (сер. XVII ст. – 1991 р.). Різні політико-культурні простори перебування українських земель. Відбиток на ментальності й політичній культурі українців тривалого розвитку в різних етноцивілізаційних полях. Виникнення проблеми зовнішніх орієнтацій, політичних субкультур, орієнтованих на систему цінностей держав-сюзеренів. Польські, австро-угорські й румунські впливи на політичну культуру українства. Революція 1848 р. і політична культура українців-галичан. Відмінності характеру і темпів пробудження національної свідомості в західній і підросійській частинах України. Вплив греко-католицької церкви, латиномовної, раціоналістичної західної традиції на формуванні політичної культури західноукраїнського сегмента суспільства (переважання індивідуалістичних начал, сприйнятливості до західно-цивілізаційних ідеалів, місіонерство з національним забарвленням, гостра «етнічна стурбованість», спрямованість на збереження за будь-що національно-етнічних цінностей тощо). Спільні риси політичної культури різних частин українських земель. Розвиток у складі Російської імперії та СРСР – основна домінанта третього циклу політико-культурної еволюції України. Поява нових рис в українській політичній культурі Наддніпрянщині (комплекс провінційності, меншовартості, національний нігілізм, «малоросійська свідомість»/«подвійна ідентичність», конформізм). Українська православна церква як могутній ідеологічний засіб позбавлення українців національної державної ідеї. Підданський, пасивний тип політичної культури в російській частині України. Слабкість українофільської течії та автономістсько-федералістська політико-культурна парадигма

історичної перспективи Наддніпрянської України (декабристське «Товариство об'єднаних слов'ян», Кирило-Мефодіївське товариство, орієнтації більшості українських партій кін. XIX – поч. XX ст., політична культура українських діячів Центральної Ради та Директорії, популярність соціалістичної ідеології та фразеології). Вплив Першої світової та громадянської війн на політичну культуру українства. Політико-культурні чинники поразки Української революції 1917–1920 рр. та переходу до радянсько-комуністичного періоду в історії України в складі СРСР. Протилежні ціннісні орієнтації та поведінкові настанови в різних частинах розчленованого українського етносу. Український націоналізм у Галичині 1920-х рр. як проекція національної ідеї на політичну практику. Привнесення в політичну культуру українства у склад СРСР невластивих до того рис (зрівняльний колективізм, аскетизм, сподівання на патерналізм держави тощо). Возз'єднання українських земель у 1939–1945 рр. та асиміляція українців у домінуючу радянсько-комуністичну культуру. Політико-культурний вимір національного руху і церковного життя в Україні та нові явища в них у другій половині XX ст. Поява нових рис в українській політичній культурі за часів перебудови. Політична культура і розпад СРСР.

Тема 3.3. Детермінанти політичної культури сучасної України. Четвертий геополітично-історичний цикл розвитку української політичної культури. Особливості історії України, що суттєво позначились на розвитку її політичної культури після набуття незалежності (тривала бездержавність, розчленування території та включення її частин до складу різних держав, багатокітова денационалізація еліти). Вплив геополітичних чинників на становлення і розвиток політичної культури сучасної України. Радикальні перетворення і процеси сьогодення як детермінанти політичної культури українського суспільства. Характерні риси й тенденції, що притаманні політичній культурі громадян України на сучасному етапі. Проблема ідентичності в політичній культурі України. Роль конфесійного чинника в українській політичній культурі. Релігія і політико-культурна ідентифікація громадян. Політичні субкультури сучасної України. Ознаки політичної культури сучасної України (регіоналізм, фрагментарність, неорганічність, амбівалентність). Політична культура лідерів та її валив на політичну ситуацію в країні. Сутність національної безпеки в політичній культурі українського суспільства. Політична культура і воєнні дії на Сході України. Війна як продовження політики ідентичності. Культурні бар'єри модернізації українського суспільства. Українська модель глокалізації та ймовірні тенденції розвитку політичної культури в найближчому майбутньому країни.

Модуль 4 «Політична культура майбутнього офіцера: проблеми формування».

Тема 4.1. Філософська культура як підґрунтя політичної культури майбутніх офіцерів Національної гвардії України. Культура як образ життя певного суспільства, система породження, збереження й трансляції соціального досвіду. Філософська і політична культури в системі професійно-військової підготовки майбутніх офіцерів. Сутність філософської культури, її роль у забезпеченні гуманітарного розвитку суспільства, наповненні смислами життєдіяльності людини, у формуванні творчої, соціально відповідальної особистості, здатної до діалектичного мислення. Політична культура як серцевина світобачення та певний набір рис особистості військовослужбовця. Структурні компоненти політичної культури особистості майбутнього офіцера (когнітивний, ціннісно-мотиваційний, операційно-діяльний). «Люди́нотворчий» (культура – механізм соціалізації) підхід до розуміння культури. Головні завдання політичної соціалізації з формування інтегративних суспільно значущих якостей політичної культури майбутніх офіцерів. Основні чинники, під впливом яких формується політична культура військовослужбовця (компетентності в політиці, статус залучення до політичного середовища, громадянська активність).

Тема 4.2. Політична компетентність як інтегрована характеристика політичної культури. Політична компетентність як феномен політичної культури майбутнього офіцера. Співвідношення понять «компетентність», «компетенція», «професіоналізм», «компетентна поведінка», «політична нейтральність», «політична неупередженість». Політична компетентність і політична грамотність. Теоретико-методологічні засади визначення політичної компетентності особистості військовослужбовця Національної гвардії України (політична компетентність, політична ідентичність, політична позиційність, політична спрямованість).

Тема 4.3. Ціннісні орієнтири подальшого розвитку політичної компетентності в контексті політичної культури майбутнього офіцера Національної гвардії України. Специфіка професійного самовизначення курсантів військових вищих навчальних закладів. Аксиологічний складник політичної компетентності у професійному становленні майбутнього офіцера Нацгвардії України. Політико-культурні чинники професійної компетентності майбутнього офіцера. Професійно-діяльнісний компонент політичної компетентності майбутнього офіцера як відображення його політичної культури. Критерії та показники оцінки ефективності формування політичної культури майбутнього офіцера в процесі професійно-військової підготовки в академії.

Структуру науково-освітньої програми гуртка «Політична культура майбутнього офіцера Національної гвардії України» наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Структура науково-освітньої програми гуртка «Політична культура майбутнього офіцера Національної гвардії України»

Назви модулів і тем	Кількість годин	
	теоретичні	практичні
Модуль 1. Теоретичні аспекти політичної культури		
Тема 1.1 <i>Філософсько-політологічний аналіз політичної культури.</i>	2	2
Тема 1.2 <i>Знаково-символічна природа політико-культурного простору</i>	2	4
Тема 1.3 <i>Гендерний вимір політичної культури</i>	2	2
Модуль 2. Національно-цивілізаційні моделі політичної культури		
Тема 2.1 <i>Національна політична культура</i>	2	2
Тема 2.2 <i>Політична культура країн Заходу і Сходу</i>	2	4
Тема 2.3 <i>Російська політична культура</i>	2	2
Модуль 3. Політична культура України: історія та сучасність		
Тема 3.1 <i>Політична культура Русі-України у X – XVII ст</i>	2	4
Тема 3.2 <i>Третій геополітично-історичний цикл еволюції політичної культури України (сер. XVII ст. – 1991 р.)</i>	2	4
Тема 3.3 <i>Детермінанти політичної культури сучасної України</i>	2	4
Модуль 4. Політична культура майбутнього офіцера: проблеми формування		
Тема 3.1 <i>Філософська культура як підґрунтя політичної культури майбутніх офіцерів Національної гвардії України</i>	2	2
Тема 3.2 <i>Політична компетентність як інтегрована характеристика політичної культури.</i>	2	2
Тема 3.3 <i>Ціннісні орієнтири подальшого розвитку політичної компетентності в контексті політичної культури майбутнього офіцера Національної гвардії України.</i>	2	4
Усього	24	36

Таким чином, у статті на підставі висвітлення нормативного підґрунтя методологічних параметрів дослідження і розкриття проблеми, врахування результатів спостережень і опитування ключових стейкхолдерів НАНГУ теоретично обґрунтовано, розроблено та підготовлено до впровадження в навчально-виховний процес концепцію і зміст програми гуртка з формування політичної культури майбутнього офіцера Національної гвардії України. У програмі визначено сутність і методологію формування політичної культури, підвищення рівня політичної соціально-ключової компетентності майбутніх офіцерів у процесі їхньої професійної соціалізації під час навчання у ВВНЗ у відповідності до філософсько-політологічного розуміння політичної культури, розкриття специфіки її національно-цивілізаційних моделей, семіотичного розширу та гендерного виміру, звернення до історії та особливостей політичної культури сучасної України.

Проведене дослідження, зміст і подальша результативність роботи за програмою гуртка відкриває перспективи для наступної експериментальної перевірки з метою науково-теоретичної та науково-практичної корекції змісту програми.

Список використаної літератури

1. Аксельрод Р.Б. Компетентність як ціннісна складова політичної культури владної еліти України : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03. Київ, 2015. 21 с. URL: <http://eprints.npu.edu.ua/bitstream/123456789/10161/1/Akselrold.PDF>
2. Куруч А.В. Формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук (доктора філософії): 13.00.04 ; Українська інженерно-педагогічна академія. Харків, 2019. 287 с.
3. Алмонд Г.А., Верба С. Гражданская культура: Подход к изучению политической культуры. *Полития: Анализ. Хроника. Прогноз (журнал политической философии и социологии политики)*. 2010. № 2 (57). С. 122–144 ; № 3–4 (58–59). С. 207–221.
4. Требін М.П., Поліщук І.О. Політична культура: ретроспективний огляд концептуальних підходів. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Сер.: «Філософія, філософія права, політологія, соціологія» : зб. наук. пр. 2013. № 1 (15). С. 123–140. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2289/1/Trebin_Polashchuk_123.pdf (дата звернення: 08.11.2021)
5. Зимин В.А. Политическая культура как объект философского анализа. *Философские науки*. 2013. № 1. С. 8–13. URL: <file:///D:/Downloads/839-839-1-PB.pdf>
6. Филиппцев К.Н. Философский анализ политической культуры как фактора развития общества : дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11 ; Воронежский государственный университет. Воронеж, 2021. 192 с. URL: http://www.science.vsu.ru/dissertations/9596/Диссертация_Филиппцев_К.Н.pdf
7. Бельська Т. Політична культура як ціннісна складова громадянського суспільства. *Публічне управління: теорія та практика* : зб. наук. пр. Харків, 2014. Вип. 3. С. 66–72. URL: file:///D:/Downloads/Pubupr_2014_3_13.pdf
8. Поліщук І.О. Основні підходи до аналізу політичної культури як важливої складової демократичних перетворень. *S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe*: електронний науково-практичний журнал ; НУ «ОЮА». Одеса, 2016. Вип. 1. С. 65–70. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7306/Polishchuk%20SPACE%201-2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 26.08.2021).
9. Мельников А.П. Национальные особенности политической культуры. *Сацыяльна-эканамічныя і прававыя даследаванні. Навукова-практычны і інфармацыйна-метадычны часопіс*. Минск, 2010. № 3. С. 27–43. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/290220866.pdf> (дата звернення: 02.06.2021).

10. Рудакевич О. Матриця національної політичної культури: соціетальний підхід. *Політичний менеджмент*. 2011. № 5. С. 25–34. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/rudakevych_matrytsia.pdf (дата звернення: 08.11.2021).
11. Андропова І.Ф. Еволюція політичної культури в незалежній Україні (гендерний аспект) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 17.00.01. Київ, 2005. 19 с.
12. Шведова Н.А. Гендерная политическая культура: новые тенденции. Россия и Америка в XXI веке. *Электронный научный журнал*. 2014. Выпуск № 1. С. 6. URL: <https://rusus.jes.su/s207054760010823-2-1/> (дата звернення: 27.08.21).
13. Нагорна Л.П. Політична культура українського народу: історична ретроспектива і сучасні реалії. Київ : Стилос, 1998. 278 с.
14. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації : монографія / Т.В. Гончарук-Чолач та ін. ; за ред. проф. О.М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41401/1/Монографія.pdf>
15. Белоусова Н.Б. Концепт національної безпеки в політичній культурі суспільства : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03. Київ, 2009. 19 с. URL: https://revolution.allbest.ru/political/00588082_0.html#text (дата звернення: 08.11.21).
16. Блозва П.І. Структурні компоненти політичної культури молоді: психологічні чинники становлення. *Проблеми політичної психології*. 2016. Вип. 4 (18). С. 253–267. URL: [file:///D:/Downloads/pppr_2016_4_25%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/pppr_2016_4_25%20(1).pdf)
17. Уджмаджурідзе Г.Г. Політична культура студентської молоді ; ДНУ ім. О. Гончара. *Грані*. 2016. № 4. С. 88–98. URL: [file:///D:/Downloads/Grani_2016_4_17%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/Grani_2016_4_17%20(1).pdf)
18. Васянович Г.П. Виховання політичної культури у майбутніх офіцерів збройних сил України – імператив часу. *Освітній простір України*. 2017. Вип. 11. С. 123–128. URL: <https://sci.lidubgd.edu.ua/handle/123456789/6800> (дата звернення: 26.08.2021).
19. Левко М.І. Формування політичної культури майбутніх офіцерів у фаховій підготовці в умовах вищих військових навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2018. 110 с. URL: https://svr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/5/2018/06/dis_Levko.pdf
20. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. Дата оновлення: 01.08.2021 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 17. Ст. 594. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 27.08.21).
21. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII Дата оновлення: 18.11.2020 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/208> (дата звернення: 27.08.21).
22. Про вищу освіту : Закон України від 1.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 16.07.2021 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37-38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 27.08.21).
23. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. Дата оновлення: 18.04.2021 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 3. Ст. 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 27.08.21).
24. Гендерна політика в нормативно-правових документах / за заг. ред. К.Б. Левченко. Київ, 2020. Ч. 1. 186 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/02.2021/genderna-polityka.pdf>
25. Положення про вищі військові навчальні заклади : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.2021 р. № 467. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/467-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.21).
26. Положення про організацію освітньої діяльності в Національній академії Національної гвардії України: Розглянуто та рекомендовано Вченою радою Нац. академії Нац.

гвардії України 28.01.2021 р. Протокол № 2. URL: <https://nangu.edu.ua/uploads/files/documenty/polozhennya/pologennj%20pro%20osvitnu%20dijlnist%20v%20nangu.pdf>

27. Положення про наукове товариство студентів, курсантів, слухачів, ад'юнктів, докторантів і молодих вчених Національної академії Національної гвардії України : Розглянуто та рекомендовано Вченою радою Нац. академії Нац. гвардії України 23.09.2020 р. Протокол від № 23. URL: <https://nangu.edu.ua/about/vsi-dokumenty> (дата звернення: 27.08.21).

RATIONALE FOR THE CURRICULUM CONTENT OF THE STUDY CIRCLE “POLITICAL CULTURE OF THE FUTURE OFFICER OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE”

Liudmyla Nepipenko

*National Academy of the National Guard of Ukraine,
Department of Social and Humanitarian Sciences
Zakhysnykiv Ukrainy square, 3, 61001, Kharkiv, Ukraine*

The purpose of this article is to develop a theoretical rationale and to work out the curriculum concepts and content for the study circle “Political culture of the future officer of the National guard of Ukraine” basing on observations and interviews with the key stakeholders, taking into account current pedagogical requirements, geopolitical and military situation as one of the practice-oriented technologies of the professional socialization of the officer candidates aimed at upgrading their political and social competence. Methodological background of the article includes theoretical and methodological ideas of foreign and domestic scientists about essence, structure, typology, gender dimension, national and civilizational models of political culture, research specifics dealing with its current state and formation in different social groups, problems of democratization and nationalization of political culture in contemporary Ukraine; peculiar methodological tools conditioned by the specifics of this survey (theoretical analysis of the source materials on the problem, dialectical method, comparative analysis, systemic functional method, general scientific and special historical methods, empiric questionnaire method); well-grounded complex of scientific approaches of different levels, including philosophical (axiological, culturological, humanistic and social), theoretical (political, comparative, historical), general scientific (scientific objectivity, systemic, competency based), special scientific (pedagogical, political), pedagogical (competency and personal activity based, acmeologic) approaches, as well as interdisciplinary scientific approach (combination and consideration of theoretical background of philosophy, political science, ethnopolitology, culturology, ethnic country study, history, pedagogy and other sciences in the developing of the circle curriculum). Scientific novelty of the study lies in establishing and developing of concepts and content, preparing for introduction into the educational process of the interdisciplinary curriculum of a study circle focused on formation of political culture of the future officer of the National guard of Ukraine. The curriculum is for 60 hours and consists of four modules – “Theoretical aspects of political culture”, “National and civilizational models of political culture”, “Political culture of Ukraine – history and modern time”, “Political culture of the future officer – formation problems”. It is aimed at formation of cognitive, evaluative and motivational, pragmatic and operational components of political culture taking into account the correlation of political neutrality and political impartiality with political competence of the future officer of the National guard of Ukraine. This study, the content and subsequent performance of the circle curriculum open a prospect for the next experimental check with the purpose of successive theoretical and practical amendment of the curriculum content.

Key words: philosophical culture, political culture, political competence of the future officer, political neutrality.